

Målnummer:	Ö206-89	Avdelning:	
Domsnummer:	SÖ564-89		
Avgörandedatum:	1989-11-20		
Rubrik:	Fråga vid utmätning om gäldenären varaktigt sammanbodde med annan under äktenskapsliknande förhållanden. 4 kap 19 § UB.		
Lagrum:	4 kap. 19 § utsökningsbalken (1981:774)		
Rättsfall:			

REFERAT

Kronofogdemyndigheten i Göteborg (kronokommissarien T.) utmätte genom beslut d 6 sept 1988 för betalning av statens, Riksbilar AB:s och Dagens Nyheter AB:s fordringar på L.K. på en lista med nr 1-44 förtecknade föremål, som vid utmätningstillfället fanns i en av A.E. disponerad bostadslägenhet i huset Götabergsgatan 7, Göteborg.

A.E. och L.K. anförde besvär i HovR:n för Västra Sverige och yrkade att utmätningen måtte upphävas eller ändras och att egendomen måtte återlämnas till A.E.

Kronofogdemyndigheten avgav yttrande till HovR:n.

Riksskatteverket, Riksbilar AB och Dagens Nyheter AB bestred ändring.

HovR:n (hovrättslagmannen Malmström samt hovrättsråden Wessman och Baagøe, referent) anförde i slutligt beslut d 13 jan 1989: A.E. och L.K. har gjort gällande att utmätningen är ogiltig på den grund att kronofogdemyndigheten inte ägt bereda sig tillträde till A.E:s lägenhet, eftersom L.K. inte är mantalsskriven eller bosatt där och de båda ej heller har någon ekonomisk gemenskap. De har i andra hand hävdad, att den utmätta egendomen tillhör A.E.

I målet föreligger till bedömning frågan om A.E. och L.K. vid tiden för utmätningen sammanbodde med varandra under äktenskapsliknande förhållanden och, om så är fallet, L.K. skall vid prövning enligt 4 kap 19 § UB anses vara ägare till den utmätta egendomen.

Vad först gäller L.K:s boendeförhållanden har A.E. och L.K. anført bl a: Mellan dem föreligger endast ett vänskapsförhållande. A.E. är äktenskapsskild sedan aug 1987. L.K. är skriven hos sin mor i Stockholm. I samband med att han flyttade till Spanien under 1987, sålde han sin egendom. När L.K. besökt Sverige, har han kommit att utföra en del uppdrag i Göteborgsregionen. Han har i samband därmed beretts tillfälle att övernatta på Götabergsgatan 7 och även klara av en del angelägenheter från lägenheten.

Kronofogdemyndigheten har i denna fråga anført bl a: Vid förhör enligt 2 kap 10 § UB d 19 nov 1986 uppgav L.K. att han var skriven på en adress i Hägersten men att han var bosatt under adress Lilla Danska Vägen 4 i Göteborg. Han bor inte längre kvar på Lilla Danska Vägen. Det framgår inte av folkbokföringen att han utvandrat. L.K. har i kontrakt i sept 1987 hyrt en bil och då angett sin adress till Götabergsgatan 7. Krav på grund av kontraktet har sänts till honom under denna adress och har inte kommit i retur. Brevbärare har d 3 febr och d 5 sept 1988 uppgett, att L.K. regelmässigt får post utdelad

på Götabergsgatan 7, c/o A.E. Betalningsföreläggande har i juni 1988 delgetts L.K. under adress Götabergsgatan 7. - Av handlingar angående indrivning av felparkeringsavgifter framgår, att L.K. under tiden d 31 mars 1987-d 15 mars 1988 på såväl dag- som nattid gjort sig skyldig till felparkering vid 11 tillfällen på Götabergsgatan och på gator i dess närhet. - Vid utmätningstillfället fanns i lägenheten på Götabergsgatan 7 både kvinnokläder och manskläder. De senare förvarades i en särskild garderob i sängkammaren. I manskläderna fanns föremål och handlingar, som klart utvisade att kläderna tillhörde L.K. På och i ett skrivbord fanns post och andra handlingar, tillhörande A.E. och L.K.; de flesta handlingarna rörde L.K. På skrivbordet låg en ring, vari initialerna "LK" var ingraverade. I tamburen fanns öppnade brev, adresserade till både A.E. och L.K. Bland posten fanns också ett vykort, ställt till A.E. och L.K. med tack för angenäm samvaro från gemensamma vänner. I lägenheten fanns också semesterbilder på A.E. och L.K., tagna bl a utomlands, samt inom glas och ram ett såvitt kunde bedömas nytaget fotografi av L.K.

Riksskatteverket har under hänvisning till kronofogdemyndighetens utredning i sitt yttrande hävdatt att A.E. och L.K. vid utmätningen sammanbodde under äktenskapsliknande förhållanden. Riksbilar och Dagens Nyheter har instämt i kronofogdemyndighetens bedömning i utmätningens mål.

HovR:n finner att det vid övervägande av den sålunda förebragta utredningen framgår att A.E. och L.K. vid tiden för utmätningen sammanbodde under äktenskapsliknande förhållanden.

Vad så gäller äganderätten till den utmäta egendomen har A.E. och L.K. åberopat två kvitton och två intyg. Det ena kvittot, som är odaterat, avser åtta etsningar och litografier av Jan Rusth. Det andra kvittot, daterat d 13 okt 1987, avser en litografi av Lena Linderholm, benämnd "Te för tre" och betecknad som nr 14 av 225. Kvittona upptar, det ena A.E., det andra endast E som betalare och lyder på 7 500 kr respektive 1 200 kr. Intygen är utfärdade av A.E:s mor S.E. och hennes f d make D.H.. Enligt intyget från modern, daterat d 13 sept 1988, har A.E. som gåva från henne erhållit "Tavla av Lena Linderholm, spegel med guldrum, kinamatta röd, kinamatta blå med ljus botten, kinamatta grön rosa ljus botten, byrå blå". Enligt det andra intyget, daterat d 12 sept 1988, har A.E. av f d maken som gåva erhållit en skrivmaskin av märket Casio, en tavla "Jap" 115 x 135 cm och en bandspelare.

Kronofogdemyndigheten har anfört: Vid utmätningens förrättningen var det känt att A.E. för inkomståret 1986 helt saknade inkomst av tjänst, att hon för inkomståret 1987 hade inkomst av tjänst, uppgående till 9 913 kr, och för samma år en statlig taxerad inkomst om 6 300 kr, att L.K. under åren 1985-1987 disponerat ett belopp om ca 535 000 kr netto samt att han den 12 mars 1988 av Galleri AE för 3 300 kr köpt "1 olja Niels Pedersen".

Riksskatteverket har även i denna del hänvisat till kronofogdemyndighetens utredning och har anfört: De av A.E. åberopade kvittona utgör inte ensamma bevis för A.E:s äganderätt till den däri angivna egendomen. Härutöver erfordras att hon genom t ex bankboksuttag, som i tiden ligger nära köpen, kan visa att hon använt egna medel till förvärven. De åberopade intygen saknar tillräcklig beviskraft för att ensamma kunna styrka A.E:s äganderätt till egendomen i fråga. Dessutom är intygen, såvitt avser flera föremål, alltför ospecificerade för att man enbart genom dem skall kunna finna full identitet mellan föremålen och den utmäta egendomen.

HovR:n gör följande bedömning.

Eftersom A.E. och L.K. inte har gjort gällande att de är samägare till den utmäta egendomen, skall - vid det tidigare konstaterade förhållandet att de är att anse som samboende - egendomen anses tillhöra L.K., om det inte framgår att den tillhör A.E. eller någon annan.

Enligt HovR:ns mening kan genom de av A.E. och L.K. åberopade handlingarna

ej anses styrkt att egendomen tillhör A.E. A.E:s och L.K:s yrkande om upphävande av utmätningen kan därför inte vinna bifall. Det föreligger dock skäl att beträffande de med intygen avsedda föremålen, nämligen de som i kronofogdemyndighetens förteckning, bilaga A, motsvaras av nr 26, 16, 41 39, 40, 1, 8, 3 och 30, meddela A.E. föreläggande enligt 4 kap 20 § UB.

HovR:n ändrar endast på det sätt kronofogdemyndighetens beslut att A.E. föreläggs att, såvitt avser den med ovan nämnda nummer i bilaga A angivna egendomen, inom en månad från det att detta beslut delges henne, vid Göteborgs TR väcka talan mot L.K., Riksskatteverket, Riksbilar AB och Dagens Nyheter AB, vid risk att annars förlora sin rätt mot utmätningsborgenärerna, om inte dessa inom den angivna tiden har väckt talan i saken mot henne. Den nu nämnda egendomen får ej utan A.E:s samtycke säljas förrän tvisten har blivit slutligt avgjord eller tiden för talans väckande har gått ut.

A.E. (ombud jur kand S.E.) anförde besvär och yrkade att utmätningen måtte hävas beträffande 25 specificerade föremål av de 44 som utmätts. I andra hand yrkade hon att föreläggande enligt 4 kap 20 § UB måtte meddelas henne beträffande samtliga föremål, som omfattades av hennes förstahandsyrkande. Vidare förklarade hon sig inte göra anspråk på föremål nr 30 på listan över utmätta föremål.

Riksbilar AB återkallade sin talan i målet och A.E. yrkade inte prövning av målet i den delen, varför HD med undanröjande av utmätningen och HovR:ns beslut såvitt angick den av Riksbilar AB i målet förda talan avskrev målet i den delen.

Riksskatteverket och Dagens Nyheter AB bestred i första hand ändring och medgav i andra hand att föreläggande gavs beträffande 11 föremål utöver dem som omfattades av HovR:ns föreläggande.

Målet avgjordes efter föredragning.

Föredraganden, RevSkr Lindstedt, föreslog i betänkande att HD skulle meddela följande beslut: Skäl. A.E. har också i HD bestritt att hon vid något tillfälle sammanbott med L.K. under äktenskapsliknande förhållanden. Hon har vidare stått fast vid sin uppfattning att det förhållandet att hon inte underrättats om tidpunkten för förrättningen enligt 2 kap 1 7 § 2 st UB gör utmätningen ogiltig. Som ytterligare bevis på sin äganderätt till de utmätta föremålen har A.E. i HD åberopat bl a kompletterande intyg från modern och hennes f d make.

HD finner, i likhet med HovR:n, att det framgår av utredningen att A.E. och L.K. vid tiden för utmätningen varaktigt sammanbodde under äktenskapsliknande förhållanden.

Det framgår vidare att det kunnat befaras att L.K. skulle skaffa undan sin egendom om han underrättats om den kommande utmätningen. Kronofogdemyndighetens underlåtenhet föranleder därför i detta fall ingen erinran.

Inte heller den kompletterande utredning som A.E. åberopat kan sammantaget med vad som tidigare anförts anses styrka att hon till någon del äger den utmätta egendomen. På grund av riksskatteverkets och Dagens Nyheter medgivande skall dock föreläggande enligt 4 kap 20 § UB ges beträffande föremålen nr 12, 18-24, 27, 34 och 35. Vad gäller övriga aktuella föremål (nr 6, 10, 13, 14, 32 och 33) saknas skäl till föreläggande.

Då A.E. inte gör gällande någon rätt till föremålet nr 30 skall HovR:ns beslut upphävas på denna punkt.

HD:s avgörande. HD förelägger med tillämpning av 4 kap 20 § UB A.E. att, inom en månad från det HD:s beslut delges henne, vid Göteborgs TR väcka talan mot L.K. och mot kvarstående borgenärer också beträffande föremålen nr

12, 18-24, 27, 34 och 35, vid påföljd att hon annars förlorar sin rätt mot utsökningens borgenärerna, om inte de inom samma tid väckt talan i saken mot henne.

Det föreläggande som HovR:n meddelat upphävs vad gäller föremålet nr 30 och gäller i övrigt med motsvarande tidsfrist som angetts ovan.

HD (JustR:n Höglund, Jermsten, referent, Magnusson och Munck) fattade följande slutliga beslut:

Skäl. A.E. har såsom grund för sin talan i HD i första hand åberopat att utmättningsförrättningen är ogiltig därför att kronofogdemyndigheten i strid med 2 kap 17 § 2 st UB berett sig tillträde till hennes bostad utan att hon fått någon underrättelse om den förestående åtgärden. I andra hand har hon gjort gällande att de föremål som numera omfattas av hennes talan tillhör henne samt att hon och L.K. aldrig har sammanbott under äktenskapsliknande förhållanden.

Av utredningen i målet framgår att kronofogdemyndigheten på grund av tidigare kontakter med L.K. hade anledning befara att denne skulle söka skaffa undan sin egendom från lägenheten om han hade fått kännedom om den kommande utmätningen. Sådana särskilda skäl som avses i 2 kap 17 § 2 st UB får därför anses ha förelegat i detta fall.

Vidkommande frågan om A.E. och L.K. vid tiden för utmätningen varaktigt sammanbodde i lägenheten under äktenskapsliknande förhållanden har A.E. i HD bl a uppgivit följande: Hon hade hyrt lägenheten på Götabergsgatan 7 sedan d 1 sept 1982. Hon bodde ensam där till mars 1984. Sedan hon då gift sig hade lägenheten varit uthyrd i andra hand fram till hösten 1986 då hon flyttat tillbaka dit tillsammans med sin make. Sammanlevnaden dem emellan hade i stort sett upphört under sommaren 1987. Sedan dess hade hon inte sammanbott med någon i lägenheten. Hennes förhållande till L.K. är helt baserat på vänskap. I början av 1987 hade denne flyttat till Spanien. I samband därmed hade han lämnat sin egen bostadslägenhet på Lilla Danska Vägen 4 i Göteborg och sålt det mesta av sina tillhörigheter. När han i sept samma år återvänt till Sverige hade han således varit utan bostad. På grund av deras nära vänskapsförhållande och då L.K. skulle komma att resa mycket i sitt arbete hade A.E. låtit L.K. ha vissa föremål och kläder i hennes lägenhet. Hon hade vidare gett honom tillåtelse att ställa sin post dit. L.K. hade dessutom fått övernatta i lägenheten då han befann sig här i landet och hade ärenden i göteborgstrakten. L.K. hade inte haft någon egen nyckel till lägenheten utan hade fått kontakta A.E. varje gång han önskat övernatta i lägenheten. Vid sådana tillfällen hade han ersatt A.E. med ett belopp som motsvarat hälften av hennes hyra. I övrigt hade de inte haft något ekonomiskt samröre med varandra. - Vad A.E. sålunda anförut har i allt väsentligt bekräftats av L.K. i en av denne till HD ingiven skrift. Beträffande sina egna förhållanden har han samtidigt uppgivit att han under tiden sept 1987-juli 1988 arbetat med en affärsidé inom restaurangbranschen. Han hade under denna tid rest mycket både i Sverige och utomlands. När han var i Sverige vistades han ofta i Stockholm, där han bodde antingen hos sin mor, hos vilken han också var kyrkobokförd vid tiden för utmättningsförrättningen, eller hos en bror. När utmätningen ägde rum hade han bott hos A.E. sedan tre eller fyra dagar.

Förarbetena till UB ger föga vägledning angående den närmare innebörden av den i 4 kap 19 § 1 st sista meningen angivna förutsättningen "varaktigt sammanbor med annan under äktenskapsliknande förhållanden". Motsvarande fråga har däremot mera ingående behandlats i andra lagstiftningssammanhang (se särskilt motiven till lagen, 1987:232, om sambors gemensamma hem, prop 1986/87:1 s 252 f; NJA II 1987 s 109 f). Som ett allmänt krav får uppställas, att förhållandet kännetecknas av en sådan nära gemenskap i både personligt och ekonomiskt hänseende som normalt förekommer mellan gifta personer.

En fråga som blivit mer uppmärksammas i UB:s förarbeten är vilka

utredningsproblem som förevarande kriterium kunde tänkas ge upphov till i den praktiska rättstillämpningen. Lagrådet framhöll i denna del att stora vanskligheter måste möta kronofogdemyndigheten när det gällde att avgöra om de i lagen uppställda förutsättningarna var uppfyllda i det enskilda fallet. Man hade således enligt lagrådet att räkna med att kontrahenterna, för att freda egendom från utmätning, kunde antingen lämna motstridiga uppgifter eller samstämigt bestrida att äktenskapsliknande sammanlevnad förelåg (prop 1980/81:8 s 1107 f). Vid sin anmälan av lagrådets yttrande anförde föredragande departementschefen på denna punkt till en början att de angivna förutsättningarna inte kunde väntas vålla några större svårigheter i tillämpningen. I allmänhet torde det utan vidare framgå av omständigheterna huruvida samboendet kunde anses ske under äktenskapsliknande förhållanden och om det kunde betecknas som varaktigt. Han förutsatte vidare att enkla upplysningar av gäldenären annars kunde ge klarhet i saken. Avslutningsvis framförde departementschefen följande: "Det är naturligtvis inte meningen att kronofogdemyndigheten skall närmare undersöka de samboendes rent privata förhållanden. Om det i något fall skulle framstå som tveksamt huruvida det föreligger ett varaktigt samboende under äktenskapsliknande förhållanden, bör samäganderätt inte presumeras" (se a prop s 1210).

Det får i målet anses utrett att L.K. sedan hösten 1987 i allt fall ganska fortlöpande utnyttjat A.E:s lägenhet på Götabergsgatan 7 under omständigheter och på sätt som starkt talar för att han och A.E. sedan dess har sammanbott där under äktenskapsliknande förhållanden. Deras egna uppgifter om anledningen till att L.K. tidvis bott i lägenheten och under vilka villkor detta skett kan emellertid inte lämnas därhän som osannolika. Trots att kronofogdemyndighetens efterforskningar i sambofrågan synes ha gått något längre än som förutsattes vid UB:s tillkomst, finns inte i utredningen något som direkt visar att deras sammanboende i lägenheten varit förenat med någon närmare gemenskap i fråga om hushåll och ekonomi. Med hänsyn till det anförda finns grund för sådan tveksamhet angående karaktären av L.K:s och A.E:s sammanboende vid utmätningstillfället att presumtionsregeln i 4 kap 19 § 1 st UB inte kan tillämpas i detta fall. Utmätningsfrågan skall i stället prövas enligt andra stycket i samma paragraf.

I målet har inte förebragts någon utredning varav framgår att de föremål som numera omfattas av A.E:s talan tillhör L.K. Vid sådant förhållande skall utmätningen hävas beträffande dessa föremål. Enär A.E. inte längre gör anspråk på föremål nr 30 i bilaga A till HovR:ns beslut skall vidare det av HovR:n meddelade föreläggandet för A.E. att väcka talan vid domstol upphävas såvitt gäller detta föremål.

HD:s avgörande. HD ändrar på det sätt HovR:ns beslut att utmätningen hävs såvitt avser följande föremål upptagna i bilaga A till HovR:ns beslut, nämligen nr 1, 3, 6, 8, 10, 12-14, 16, 18-24, 26, 27, 32-35 och 39-41, samt att vad HovR:n i fråga om föremål nr 30 förordnat om föreläggande för A.E. att väcka talan vid domstol upphävs.

JustR Lambe var av skiljaktig mening i själva saken och anförde: Till den utredning som låg till grund för HovR:ns bedömning av A.E:s och L.K:s boendeförhållanden har riksskatteverket under målets handläggning i HD fogat en av kronofogdemyndigheten i Göteborgs och Bohus län upprättad promemoria. I denna lämnas en del uppgifter - bl a om gemensamma semestervistelser somrarna 1987 och 1988 - vilka också talar för riktigheten av riksskatteverkets och bolagets påstående om ett samboförhållande.

Vid en samlad bedömning av den förebragta utredningen finner jag att A.E. och L.K. vid tiden för utmätningen sammanbodde varaktigt under äktenskapsliknande förhållanden. Presumtionsregeln i 4 kap 19 § 1 st UB är alltså tillämplig i detta fall.

Till stöd för påståendet om äganderätt har A.E. i HD åberopat bl a vissa skriftliga intyg. Inte heller denna kompletterande utredning visar att A.E. är

ägare till någon del av den utmätta egendomen. Utmätningen skall därför till alla delar bestå. Däremot skall jämlikt riksskatteverkets och bolagets medgivanden A.E. meddelas föreläggande enligt 4 kap 20 § UB även beträffande föremålen nr 12, 18-24, 27, 34 och 35. Vad gäller övriga aktuella föremål (nr 6, 10, 13, 14, 32 och 33) saknas skäl till sådant föreläggande.

Lika med majoriteten finner jag att HovR:ns föreläggande vad gäller föremål nr 30 skall upphävas.

Sökord: Utmätning; Sambo

Litteratur:
